וּתְיוּבְתָּא דְּרַב הוּנָא שסובר שאם אמר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, אין נזירות שניה חלה, וכאן מוכח שבאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום חלה גם הנזירות השניה.

ישוב הברייתא לדעת רב הונא:

מתרצת הגמרא, **לֹא** – אין הכרח להעמיד את הברייתא באומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, אלא **לְעוֹלָם** – באמת הברייתא מדברת באופן שאומר **הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי** [נָזִיר] **לְמָחָר**, שבאופן זה גם רב הונא מודה שהנזירות השניה חלה עליו, **וּמַאי** – ומה כוונת הברייתא **'עָלְתָה לוֹ' שניה בראשונה'**, שמשמע ששתי הנזירויות הן באותו זמן, הלא בנזירות שניה אמר 'למחר', וחסר לו יום אחד להשלים נזירות שניה, **לֵבַר מֵהַהוּא יוֹמָא יְתֵירָא** –כוונת הברייתא באמרה 'עלתה לו שניה בראשונה' על עשרים ותשעה ימים מהנזירות השניה שעלו לו בימים שמנה לנזירות ראשונה, אבל עדיין צריך הוא להשלים את יום השלושים של הנזירות השניה שלא היה כלול בנזירות הראשונה.

תירוץ נוסף ליישב את הברייתא לדעת רב הונא:

אִי נַמִּי – עוד אפשר לתרץ, שהברייתא מדברת **בְּגוֹן שֶׁקִּיבֵּל שָׁתֵי נְזִירוּת בְּבַת אַחַת**, שאמר 'הרי עלי שתי נזירות', או שאמר 'הריני נזיר הריני נזיר אם אוכל', שבזה מודה רב הונא ששתי הנזירויות חלות.

קושיא נוספת על רב הונא:

כָּתִיב רַב הַמְנוּנָא, שנינו בברייתא, כתוב בתורה (במדבר ו ב) 'אִישׁ אוֹ אִשָּׁה כִּי יַפְלִיא לִנְדֹּר נֶדֶר נָזִיר לְהַזִּיר', ולשון 'נזיר להזיר' הוא כפול ומיותר, אלא לומדים **מִכָּאן, שֶׁהַנְּזִירוּת חָל עַל הַנְּזִירוּת. שָׁיְכוֹל, וַהֲלֹא דִּין הוּא** – שלולא הפסוק היינו למידין מקל וחומר שאין נזירות חלה על נזירות, **וּמָה שְּׁבוּעָה** שהיא **חֲמוּרָה** מנזירות, **אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה, נְזִירוּת** שהיא **קַלָּה** משבועה, **לֹא כָל שֶׁכֵּן** שאין נזירות חלה על נזירות. **תַּלְמוּד לוֹמַר** – לכך כפל הכתוב 'נָזִיר לְהַזִּיר', ללמד **מִכָּאן שֶׁהַנְּזִירוּת חָלָה עַל הַנְּזִירוּת.**

מבררת הגמרא, **חֵיכִי דָּמֵי** – באיזה אופן אומרת הברייתא שנזירות חלה על נזירות, **אִילֵּימָא דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי נָזִיר לְמָחָר**, כדעת רב הונא, ורק באופן זה נזירות חלה על נזירות, אם כן קשה, **הָא קָרָא בָּעֲיָא** – וכי לאופן זה צריך פסוק ללמדנו שחלה נזירות על נזירות, והלא מאחר שבנזירות השניה הוסיף יום אחד על הנזירות הראשונה, ודאי שנתחייב למנות נזירות שניה. **אֶלָּא לָאו** – ודאי הכתוב שבא ללמדנו שנזירות שניה חלה, מדבר באופן **דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם**, ולא הוסיף בנזירות השניה שום יום על הנזירות הראשונה, **וְקָתָנֵי** בברייתא, שבאופן זה **נְזִירוּת חָל עַל נְזִירוּת**, וקשה על רב הונא שסובר שהאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום אין הנזירות השניה חלה.

מתרצת הגמרא, **לֹא** – הפסוק אינו בא לחדש שנזירות חלה על נזירות באומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, כיון שבאופן זה באמת אין נזירות חלה על נזירות. אלא **הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן** שנזירות חלה על נזירות, **בְּגוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו שָׁתֵי נְזִירוּת בְּבַת אַחַת**, שאמר 'הרי עלי שתי נזירות', או שאמר 'הריני נזיר הריני נזיר אם אוכל', ובאופן כזה מודה רב הונא ששתי הנזירויות חלות.

מבארת הגמרא את גוף הברייתא ששבועה חמורה מנדר:

שואלת הגמרא, **וּמַאי חוּמְרָא דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר** – במה שבועה חמורה מנדר, **אִילֵּימָא** – אם תאמר **מִשּׁוּם דְּחָיְילָא** – שהיא חלה **אַפִּילּוּ עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ**, כגון הנשבע שלא יישן יום אחד שבועתו חלה, אף שנשבע על שינה שהיא דבר שאין בו ממש. מה שאין כן נדר אינו חל על דבר שאין בו ממש. והלא מצאנו **שֶׁנֶּדֶר נַמִּי חָמוּר** משבועה, **שֶׁכֵּן** הנדר **חָל עַל הַמַּצָּה כְּרִשּׁוּת** –שנדר חל לבטל מצוה כשם שהוא חל על דבר הרשות, כגון האומר קונם ישיבת סוכה עלי, חל הנדר ואסור לו לישב בסוכה, מה שאין כן שבועה אינה חלה על דבר מצוה כרשות, שהאומר שבועה שלא אשב בסוכה אין השבועה חלה. **אֶלָּא** צריך לומר שהחומרא בשבועה היא **מִשּׁוּם דִּכְתִיב בָּהּ בִּשְׁבוּעָה** (שמות כ ו) 'כִּי **לֹא** יְנַקֶּה ה' אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא', שהנשבע לשוא אף על פי שלקה על שבועתו, אין עוונו מנוקה, אבל בנדר כיון שלקה נפטר מן העבירה.

שנינו במשנה, האומר **שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל, וְאָכַל, אֵינוֹ חַיָּיב** מלקות **אֶלָּא אַחַת** על שבועתו הראשונה, אבל על שבועתו השניה אינו חייב:

אָמַר רָבָא, אף שאין השבועה השניה חלה, אבל **אִם נִשְׁאַל** לחכם **עַל** השבועה **הָרִאשׁוֹנָה**, והחכם התירה, שבועה **שֵׁנִיָּה חָלָה עָלָיו**, ואם עבר על שבועתו ואכל, חייב משום השבועה השניה. מפני שהחכם עוקר את השבועה למפרע, וכיון ששבועה ראשונה נעקרה למפרע, חלה עליו השבועה השניה.

שואלת הגמרא, **מַאי** – מנין לו לרבא הלכה זו. משיבה הגמרא, שרבא דקדק הלכה זו ממשנתינו, **מִדְּלָא קָתָנֵי** – מזה שהמשנה לא נקטה לשון **'אֵינוֹ אֶלָּא אַחַת'**, שמשמע שאין כאן אלא שבועה אחת והשבועה השניה אינה כלום, **וְקָתָנֵי** – אלא נקטה לשון **'אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת'**, שמשמע שהשבועה השניה חלה, ורק אינו חייב עליה, מזה נראה שרק **רַוּחָא הוּא דְּלֵית לָהּ** – אין לשבועה השניה מקום לחול, משום שהשבועה הראשונה קיימת, אבל **כִּי מִיתְּשַׁיל עַל חֲבֵירְתָּהּ** – כשנשאל על השבועה הראשונה, **חָיְילָא** – חלה השבועה השניה.

אופן שונה לבאר הוכחת רבא מהמשנה:

לִישָּׁנָא אַחֲרִינָא – לשון אחר מפרש את דיוקו של רבא כך, שמלשון המשנה 'אינו חייב אלא אחת' נראה, שרק **חִיּוּבָא הוּא דְּלֵיכָּא** – חיוב על השבועה השניה אין, **הָא שְׁבוּעָה אִיכָּא** – אבל שם שבועה קיים.

מסיימת הגמרא את הוכחת רבא לשתי הלשונות, **וּלְמַאי הִלְכְתָא** –לצורך איזו הלכה רמז התנא שהשבועה השניה קיימת, **לְכַדְרָבָא** –לדינו של רבא, **דְּאָמַר רָבָא**, שאם **נִשְׁאַל עַל** השבועה **הָרִאשׁוֹנָה, עָלְתָה לוֹ** – חלה שבועה **שֵׁנִיָּה** תַּחְתֶּיהָ.

הגמרא מביאה ראיה נוספת לדינו של רבא:

לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ לרבא מהברייתא שלפנינו, **מִי שֶׁנָּדַר שְׁתֵּי נְזִירוּת** באופן שאין שתי הנזירויות חלות, **וּמָנָה אֶת** הנזירות **הָרִאשׁוֹנָה, וְהִפְרִישׁ** עליה **קָרְבָּן**, כדין כל נזיר שבסוף ימי הנזירות מביא קרבן, **וְנִשְׁאַל עָלֶיהָ** – על הנזירות הראשונה לאחר שהפריש את הקרבן, **עָלְתָה לוֹ** נזירות **שֵׁנִיָּה בָּרִאשׁוֹנָה**, כלומר, שהימים שמנה לנזירות ראשונה עולים לו לנזירות שניה. ובהכרח הברייתא מדברת באופן שאומר הריני נזיר היום הריני נזיר היום, ולכן עלתה לו נזירות שניה בראשונה, שהרי אם מדובר באומר הריני נזיר היום הריני נזיר למחר, קשה מדוע עלתה לו נזירות שניה בראשונה, הלא יש עוד יום אחד של הנזירות השניה שהוא עדיין לא מנה. והגמרא כאן סוברת כרב הונא, שאין נזירות חלה על נזירות. ואם כן כל זמן שלא נשאל על נזירות ראשונה לא חלה נזירות שניה, ואף על פי כן כשנשאל על נזירות ראשונה חלה נזירות שניה, למדנו מזה, ששאלה לחכם מועילה להחיל את הנזירות השניה, והוא הדין בשבועה שאינה חלה על שבועה, אם ישאל על השבועה הראשונה, תחול השבועה השניה, וכדברי רבא.

דוחה הגמרא, שאין ראיה מברייתא זו לדינו של רבא, כיון שאפשר לומר שהברייתא מדברת **בְּגוֹן שֶׁקִּיבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נְזִירוּת בְּבַת אַחַת**, שאמר 'הרי עלי שתי נזירות', או שאמר 'הריני נזיר הריני נזיר אם אוכל', שאז גם אם לא נשאל על הנזירות הראשונה חלו שתי הנזירויות, אלא שיש לו למנות שתי ימי נזירות, ולכך כשנשאל על נזירות ראשונה עלתה נזירות שניה בימים שמנה לנזירות ראשונה, אבל באומר 'הריני נזיר היום הריני נזיר היום' שאין הנזירות השניה חלה כלל [לרב הונא], יש לומר שגם אם ישאל על הנזירות הראשונה, לא תחול הנזירות השניה. והוא הדין לענין שבועה, שלא תחול שבועה שניה גם לאחר שישאל על הראשונה.

משנה

המשנה דנה בנודר בלשון שיש בו שתי משמעויות, אחת להקל ואחת להחמיר, איך מפרשים אותו:

סָתָם נְדָרִים – הנודר בלשון שיש לו שתי משמעויות גם להקל וגם להחמיר, כלומר, שניתן לפרש את לשונו למשמעות שאינה מועילה לנדר, ולא יחול הנדר, וניתן לפרש את לשונו למשמעות שמועילה לנדר, ויחול הנדר, ונדר בסתם. דנים לְהַחְמִיר ומפרשים את הלשון כמשמעות החמורה וחל הנדר, ומדין ודאי. ואף שבסתם נדרים למדנו שמפרשים את דבריו להחמיר, מכל מקום **וּפֵירוּשָׁם** לְהָקֵל – אם פירש הנודר לאחר מכן שכוונתו למשמעות שאינה מועילה לנדר, נאמן לפרש את דבריו, ודנים בהם להקל.

המשנה מביאה דוגמאות לדין של סתם נדרים להחמיר ופירושם להקל:

בֵּיצַד סתם נדרים להחמיר, **אָמַר** הֲרֵי דבר פלוני עָלַי כְּבָשָׂר מָלִיחַ, או שאמר הרי דבר פלוני עלי כְּיֵין נָסָךְ, וזהו לשון של סתם נדרים שאפשר לפרשו בשני אופנים, דהיינו **אִם** כְּשֶׁל (שלמים) [שָׁמַיִם] **נָדַר** – שאם כוונתו להתפיס בבשר קרבנות שנקראים בשר מליח, הואיל והצריכה תורה למלוח אותם כמו שנאמר (ויקרא ב יג) ׳עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח׳, וכן אם מה שאמר כיין נסך כוונתו ליין שמנסכים על גבי המזבח לקרבן, **אָסוּר** – חל הנדר לאיסור, לפי שהתפיס את נדרו בקרבנות ויין של נסכים שהם דבר הנדור, אבל **אִם** כְּשֶׁל עֲבוֹדַת כּוֹכָבִים **נָדַר** – אם כוונתו לבשר מליח שהיו מקריבים אותו לעבודה זרה, או ליין שמנסכים אותו לעבודה זרה, אין הנדר חל **וּמוּתָּר**, לפי שהתפיס את נדרו בדברים המוקרבים לעבודה זרה שהם דבר האסור ולא דבר הנדור, וְהדין הוא **שֶׁאִם** אמר **סָתָם** כבשר מליח או כיין נסך ולא פירש לאיזה מהם כוונתו, **אָסוּר**, משום שמפרשים דבריו להחמיר שהתפיס בבשר קרבנות וביין שמנסכים על גבי המזבח.

אופן נוסף של סתם נדרים:

האומר הֲרֵי דבר פלוני עָלַי כְּחֵרֶם – יהיה אסור עלי כמו חרם, ויש שתי משמעויות לפרש דבריו, **אִם** כוונתו שהדבר יהיה כְּחֵרֶם שֶׁל שָׁמַיִם – כדבר שמחרימים לשמים ודינו שניתן לבדק הבית, **אָסוּר** – חל הנדר ונאסר הדבר שהתפיס, כיון שהתפיסו בדבר הנדור לשמים, וְלעומת זאת **אִם** כוונתו שיהיה כְּחֵרֶם שֶׁל כֹּהֲנִים – ודינו שניתן לכהנים, אין הנדר חל **וּמוּתָּר**, כיון שלאחר שניתן החפץ המוחרם לידי הכהנים הרי הוא ממון כהנים גמור ומותר לכל אדם כחולין. וְהדין הוא **שֶׁאִם** אמר **סָתָם** כחרם ולא פירש לאיזה חרם נתכוין, **אָסוּר**, משום שמפרשים דבריו להחמיר שהתפיס בחרמי שמים.

אופן נוסף של סתם נדרים:

האומר הֲרֵי דבר פלוני עָלַי כְּמַעֲשֵׂר **בְּהֵמָה נָדַר** – אם נתכוין להתפיס במעשר בהמה, חל הנדר **וְאָסוּר**, משום שמעשר בהמה דבר הנדור הוא, שקדושתו חלה על ידי הבעלים שקורא לה עשירי, **וְאִם** כוונתו למעשר ראשון שֶׁל גּוֹרֶן, שמפרישים מהתבואה ללוי אחד מעשרה, אין הנדר חל **וּמוּתָּר**, משום שלא התפיס בדבר הנדור, וְהדין הוא **שֶׁאִם** אמר הרי זה כמעשר **סָתָם** ולא פירש לאיזה מעשר כוונתו, חל הנדר **וְאָסוּר**, משום שמפרשים דבריו להחמיר שהתפיס במעשר בהמה.

אופן נוסף של סתם נדרים:

האומר הֲרֵי דבר פלוני עָלַי כִּתְרוּמָה, **אִם כִּתְרוּמַת הַלִּשְׁכָּה נָדַר** – שהתפיס במעות שהיו תורמים מן הלשכה לקופות לצורך קרבנות ציבור, חל הנדר **וְאָסוּר**, משום שתרומת הלשכה דבר הנדור הוא, **וְאִם** נתכוין להתפיס בתרומה שֶׁל גּוֹרֶן שנותנים מן התבואה תרומה גדולה לכהן, אין הנדר חל **וּמוּתָּר**, לפי שתרומה אינה נחשבת דבר הנדור, שדבר הנדור הוא דבר שאסור לזרים מחמת נדרו, אבל תרומה אינה אסורה לזרים מחמת נדרו והפרשתו, אלא מן התורה, וְהדין **שֶׁאִם** אמר הרי עלי כתרומה **סָתָם** ולא פירש לאיזה תרומה נתכוין, חל הנדר **וְאָסוּר**, משום שמפרשים דבריו להחמיר שהתפיס בתרומת הלשכה. ומה ששנינו עתה שהמתפיס בתרומה סתם, ולא פירש לאיזה תרומה נתכוון, אסור, אלו דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. המשנה מביאה את שיטת רבי יהודה שיש פעמים שהתפיס בסתם תרומה ומותר:

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר סָתָם תְּרוּמָה – המתפיס בתרומה סתם ולא פירש באיזו התפיס, אם הוא נמצא **בִּיהוּדָה** בשעה שנדר, התפסה זו **אֲסוּרָה**, משום שמבארים שכוונתו להתפיס בתרומת הלשכה שהיא דבר הנדור, משום שאנשי יהודה הסמוכים לירושלים, היו קוראים גם לתרומת הלשכה תרומה סתם. אבל הנודר בתרומה סתם **בַּגָּלִיל, מוּתָּרֶת**, ולא מפרשים שכוונתו לתרומת הלשכה, מפני **שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל מַכִּירִין אֶת תְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה** – משום שמקומם רחוק מירושלים, ואינה נקראת בלשונם תרומה סתם, ולכן אם אמר סתם ולא פירש ודאי כוונתו להתפיס בתרומת גורן שאינה דבר הנדור ומותר.

מבארת המשנה שיטה חדשה שסתם נדרים להקל, ורק באופן שמסתבר שכוונתו לאסור, הדין שאסור:

סָתָם חֲרָמִים – האומר הרי דבר זה עלי כחרם ולא פירש אם נתכוין לחרמי כהנים או לחרמי גבוה, אם הנודר **בִּיהוּדָה, מוּתָּרִין**, לפי שיהודה סמוכה לירושלים ומצויים שם כהנים, ואנשי יהודה מכירים את חרמי הכהנים וקוראים להם בלשון חרם סתם, ויתכן שנתכוין לחרמי כהנים, אבל אם הוא נמצא **בַּגָּלִיל**, ואמר סתם חרם, **אֲסוּרִין**, משום שמפרשים שנתכוין לחרמי שמים, לפי **שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל מַכִּירִין אֶת חֲרָמֵי הַכֹּהֲנִים**, כיון שאין כהנים מצויים ביניהם, וכשאומר חרם סתם מסתבר שאין כוונתו לחרמי כהנים, אלא לחרמי שמים, והוא נדר ודאי.

גמרא

הגמרא מקשה סתירה ממקומות אחרים שבספק דנים להקל:

מקשה הגמרא, שנינו במשנה שסתם נדרים להחמיר, וְהָתְנַן – והרי למדנו במשנה (טהרות פ״ד מ״ב) **סָפֵק נְזִירוּת** לְהָקֵל – נזירות שיש ספק האם חלה, דינה להקל ואינה חלה כלל. ומדוע בסתם נדרים למדנו שמחמירים, ובספק נזירות מקילים.

מתרץ רבי זירא, **אָמַר רַבִּי זֵירָא, לֹא קַשְׁיָא** – אין קושיא מהחילוק בין נזירות לנדרים. כיון שכל משנה סוברת כתנא אחר. **הָא** – המשנה שספק נזירות להקל סוברת כשיטת **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר**, ואילו **הָא** המשנה שסתם נדרים להחמיר סוברת כשיטת **רַבָּנָן** שחולקים על רבי אליעזר. שמצינו שנחלקו רבי אליעזר ורבנן האם ספק נכלל בלשון הנודר, או שלשונו כולל רק ודאי ולא ספק.

דְּתַנְיָא בברייתא, **הַמַּקְדִּישׁ חַיָּיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ** – אדם שהקדיש את כל חיותיו או את כל בהמותיו, הרי זה **הֶקְדֵּישׁ אֶת הַכּוֹי** –חלה קדושה גם על הכוי שאין ידוע אם נחשב לחיה או לבהמה, שמספק חלה עליו קדושה שספק שמא חיה הוא או בהמה, **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר** חולק **וְאוֹמֵר לֹא הֶקְדִּישׁ אֶת הַכּוֹי** –שכיון שהכוי ספק חיה ספק בהמה, אינו קדוש מספק, שאם הקדיש את חיותיו אין הכוי קדוש שמא נחשב בהמה, ואם הקדיש את בהמותיו אין הכוי קדוש שמא נחשב חיה ולא בהמה. ומבואר שלדעת רבי אליעזר דעת המקדיש שיחול ההקדש רק על דבר שהוא נכלל בלשונו בוודאות, וחכמים סוברים שדעתו גם על מה שספק אם הוא כלול בלשון ההקדשה והכוי קדוש מספק.

ומבארת הגמרא כיצד תלויה המחלוקת של ספק נזירות במחלוקת של ספק הקדש. **מַאן דְּאָמַר** – רבנן הסוברים **שְׁמָמוֹנוֹ מְעַיֵּיל לְסָפֵיקָא** – אדם מכניס את ממונו לספק, ובשמקדיש את ממונו כוונתו שיחול ההקדש אף באופן של ספק, אם הוא בכלל דבריו כגון כוי, מסתבר שאת **גּוּפֵיהּ נָמֵי מְעַיֵּיל** – גם את גופו הוא מכניס לכלל ספק, ובשמטיל חלות נזירות על עצמו דעתו שתחול הנזירות גם בספק, ולפי דעה זו בין בנדרים ובין בנזירות דנים להחמיר. **וּמַאן דְּאָמַר** – רבי אליעזר הסובר **שְׁמָמוֹנוֹ לֹא מְעַיֵּיל לְסָפֵיקָא** – אין אדם מכניס את ממונו לספק, ובשמקדיש את ממונו כוונתו שיחול רק באופן של וודאי, ולכן כוי אינו קדוש, **גּוּפֵיהּ** (נָמֵי)